



# El Lluitador

Portantveu de la Federació A. S. O. de Banyoles

De tots els articles en son  
responsables llurs autors

|| Preu: 15 cts.

No es tornen els originals  
Redacció: D. Pastora, 19

## El fill de l'esclau

SONET

Del ventre de sa mare, ix maleït  
un bleix de vida, que pareix natura,  
amb l'estigma al front del mal parit  
bordissenc, malnada criatura.

La llum que avui ha vist no reveurà  
ni el crit que ha fet farà mai més.  
ni mai més el cap aixecarà.  
si no és que ho mani algú més.

Ha vingut al món, o dissort seval  
com hi ve el gos, o una altra bèstia;  
sens dret a dir que sent molèstia  
malgrat ésser fill d'Adan i Eva.  
Es que va engendrar-lo l'amor foll  
d'un que duia el jou posat al coll!

Tit.

# Pro salus populi

Fent-nos ressó d'un clamoreig general que deuria preocupar molt seriosament a n'els nostres regidors, hem de lamentar que a Banyoles no es gaudeixi d'un bon assortiment d'aigua potable.

Ja sabem que la pretensió de tenir-la en la llegítima abundància, mínima duresa i màxima puresa i a mes a mes barato, podria reproduir pretérites polèmiques que a res profitós hauria de conduir-nos; per xó tractarém de refujir-ho, al fer-nos ressó del que diu el veinat, planyent-se de que, amb tot i tenir moltes aixetes per les aigües i algunes d'escampades per les vies de la nostra ciutat, que raijan aigüa, que si bé se li donà passament com a potable i pura, ben poc en tenen d'una cosa i altre, no es pas suficient per a les necessitats d'un cens com el nostre, ni gaire agradable la seva beguda, prou freda a l'hivern i massa tèbia a l'estiu; es a dir, que en qüestió d'aigües estem a Banyoles si fá o no fá, com trenta o cinquanta anys enrera i amb tifus, malgrat els bons desitjos que deia un deis socis de la portada d'aigües potables, tenien tots els socis que mes tart hi ingressaren, en una fulla que Industries Coromina S. A. adreçà al públic de Banyoles el dia 7 d'Abril d'en guany i que en volem transcriure el paràgraf següent: *Lo que interessava era sostreurer de Banyoles, la quasi permanent epidèmia de tifus, quin desig fóu també el móvil principal de tots els socis que mes tard hi ingressaren.*

Si aquell desig tant lloable havia informat la intenció d'aquella portada d'aigües no podrà pas dir ningú que reixís aquella intenció, ni que pugui tenir-se massa confiança en reixir-ne sobretot quant ens arriban a la boca pel broc del canti les procedents d'aquell pou suplementari de les Deus, amb tant gran dosis de materia orgànica.

No vulgui veurer la Empresa sumistradora, en el nostre ressó, un atac en els interessos privats, sens ni tant sols en la alusió a pretérites acusacions fetes a la

mateixa, no. Al reconeixer i trobar just el plany dels nostres ciutadans, no ens en hem fet ressó, mes que, perquè arribi aquell plany a les oides dels que publicàren aquella fulla que acabava de la següent manera: **«Que judiqui la opinió imparcial, si es justa la campanya que s'ens fa pel "gran crim" (?) de crear noves fonts de riquesa i trevall que son en profit de tothom»**, i que com a part integrant d'aquella opinió pública hem judicat.

Que no sentim aminositat contra la Empresa Aigües Potables de les Deus S. A. amb lo que diem, li ho palesarà a n'aquella empresa, la cura que hi tinguerem en fer ab tracció d'aquests parrafets, no aludint-la per a res, al contestar a la fulla de referència, no fent-hi el mes lleu comentari i hem de confessar ademes que el móvil d'aquest ressó no persegueix altra cosa que el bé públic, buscat en el gaudi d'un sumistre d'aigües bones, saludables, abundants i fresques.

Aixó que no significa dany ni agravi per a ningú, podria afavorir considerablement la especulació anónima que ens vanteriem d'haber-la promogut en llurs justos límits i ben segur que s'aconseguiria si en lloc d'entretenir-se buscant reixors i fontetes de ben dubtosa bondad i suficiència s'anés de dret a la recerca de l'aigua de Geldeus, del Morrofort, i tantes d'altres fresquíssimes i bones que s'esmunyeixen serralades avall de Pujarnol que amb deliri tragaijerien tots els veïns de Banyoles i pagarien a bon preu barrejada amb la de les Deus enlloc de la que ara s'hi beu barrejada la del pou fastigós que les enllota.

Llavors si que tal vegada i per primera idem, podria dir-se amb raó que s'ha creat una font de riquesa en profit de tothom i que convertiria en un bon negoci la famosa portada d'aigües que hom considera baix tots conceptes avui per avui el mes mal de tots els negocis.

## Demostrem-ho?

Si, ara es l'hora de demostrar a aquests papanates que ens tracten de bandits a la prudencial distància de 600 kilòmetres, que els catalans tenim en grau superlatiu «allò» que tanta falta els fa a ells. Ara es l'hora també, de defensar-nos i ensenyar les dents. La gran pasterada del Tribunal de Garanties aquell famós tribunal que segons Cambó havia de ésser la GARANTIA més ferma de les nostres llibertats ha fet figa. Cambó, s'ha equivocat una vegada més. El Govern central, s'ha vist impotent per a trobar la solució, i ha demanat un vot de confiança per tancar el Parlament i arranjar el diem-ne problema català, mentre un ministre radical anuncia que el Govern està disposat a emprar tota classe de mides coercitives al seu abast per fer entrar en «raó» als catalans. I com a corolari de totes aquestes provocacions i per acabar de fer les tres unces, el cínic d'en Calvo Sotelo ens anuncia l'adveniment d'una dictadura.

Davant, doncs, d'un estat de coses semblants, dintre d'una República que començà essent de treballadors i ha acabat essent dels que no han treballat mai, no ens queda altre remei que respondre dignament i com cal a aquestes baladronades d'enllà de l'Ebre. Anem per parts.

Si en alguna cosa radica la glòria del nostre President, de la qual n'estem orgullosos tots els catalans que sentim el més gran amor per Catalunya, es precisament en l'actitud presa en aquestes hores històriques. Aquesta actitud, no rebel, sinó digna, no orgullosa, sinó ferma, decidida, serena, de qui sap que te darrera seu tot un poble disposat a donar la sang per defensar la seva Pàtria ultratjada, ha tingut la virtut de donar-nos a conèixer quins són els traidors. El càstic que es dona als traidors en altres països es l'afusellament per l'esquena. Nosaltres els hi donem mil pessetes cada mes. El fatídic Cambó—toqueu ferro—s'ha vist la pedregada al damunt i ha fugit (covard) a Madrid. I quan un home fuig es que es considera culpable i quan un hom es culpable, el millor que pot fer és ficar-se la llengua... a la butxaca. Però no. Encara lladra i de la seva infecta boca encara en surten protestes de catalanisme. I encara la por, aquesta mateixa por que el feu fugir de Barcelona el 14 d'abril li fa dir des de «La Veu» dirigint-se al Sr. Companys, que es doni compte de la responsabilitat del seu càrrec, que eviti la sang; i porta el seu cinisme fins a l'extrem de dir-li *que s'ho deixi correr, puix ...no hi ha bap impopularitat momentània que no pugui ésser suportada...* (textual). Es a dir que aconsella al Sr. Companys que ho deixi córrer, que si cau en la impopularitat, ja ens passarà. Naturalment, com que ell hi ha caigut tantes vegades i mai li ha passat res... Però tot dura fins que s'acaba. I ara, una advertència.

Senyors Cambó, Samper: Tingueu ben entès, d'una vegada i per sempre, que nostre estimat President mantindrà INTEGRÀ la seva actitut, que es la de TOTS els catalans. No proveu de llançar-vos damunt Catalunya per la violència, puix sabem el que hem de fer. Embolcallat en els plecs de la bandera catalana, hi alena l'esperit de Macià, el gran lluitador i patriota, infonent-nos ànims per la lluita. I NO deixarem que se'ns humilii.

Senyors Sotelo, Albiñana: Tingueu ben entès, que el dia que s'implanti la tercera República, us tindrem presents a l'hora d'escombrar i treure les teranyines. De valents com vosaltres el cementirí n'és plè i no somieu amb dictadures que mentre hi hagi una regió que s'anomeni Catalunya i uns homes que es diguin catalans, la República, no corre cap perill. Us ho demostrarem quan sigui l'hora.

R. del CASTELL

## Cantant veritats

Que és el que ens proposem nosaltres?

Treure la careta als contractistes i aquests pobres de cap semblant abelles pels despatxos, diguin mil pestes dels companys, com si es tractés d'un complot, que malgrat tot no ho logran. Comencem: en el mes de maig tingué lloc un petit accident. Un manobre tingué que fer festa uns dies i quina no seria la seva sorpresa al anar a cobrar, quan el contractista li digué: Hi tens tants dies, i el manobre li digué: I les festes, que no es paguen? Es a dir, que el 1 de Maig i el diumenge no es paguen? Contractista: No. Resultat, 9 ptes. que passen a mans del patró. Però advertim a aquest explotador que les festes per accident es paguen i que no ens digui que es sacrifica per donar-nos feina, puix el que fa no es digne d'un home que abans era un trist paleta com nosaltres i si avui es un capitalista no té cap mèrit puix l'home que estafa 9 ptes. a un pare de família, no és home.

Un altre contractista, que en els tràmits per solucionar l'afer dels paletes s'entretenia cercant firmes perquè en cas d'anar a la vaga ell tingués les firmes i de passada els homes al seu costat, tot perquè fracassés però no va ésser així, perquè a pesar d'ésser un jesuïta i amb un cor sens escrúpols, sempre que es tracta d'estafar els obrers, no tots son com aquells que cert dia, al anar a cobrar per primera vegada les 10 ptes. mercès a uns homes fermes i decidits, en deien les mil pestes que

inclús un que pels Reis solia anar al Municipi com a pobre perquè també li donguessin els Reis s'atreuía a dir que convindria que cert company fes uns quants dies de festa i es tornaria un manso però li advertim que per més dies de festa que fes, mai arribaria a fer de miserable esquirol com ell ha fet.

I si nó el coneguessiu, diguem que fa companyia amb el seu amo i que estafa als obrers i això amb ésser de la vetlla nocturna no s'avé. I també li advertim que compleixi les bases i que pagui els manobres al preu que té signat, del contrari es farà el que li diguèrem en aqueil comunicat. El que sent aquest feudal es que l'aument no sigui pels patrons i no poguer repartir-se vuit o deu mil ptes. de l'escorxador. Tindran de passar amb menys o sinó farem números. Molt abans d'anar en subhasta l'escorxador es tramitava l'afer dels paletes i varen perdre. Això es el que els cou. Potser no jugant molt net va quedar de Lluís Fruaguell per 65'329'90. essent el preu de subhasta 66,666'17 rebaixant en total 1,333'27 ptes i segons s'assegura, hagué de donar a un 1000 i 1500 ptes. a uns i altres. perquè uns retirin els plecs i els altres no sabem perquè. Això no s'ho acaben i ara estan dient que no tenen feina quan en les condicions del plec es que l'escorxador l'havien de començar vuit dies després de la contracta que era el 12 de Juny i encara no es comença. D això en farem present a l'Arquitecte municipal i que li digui que comenci. Així no tindrà que despedir cap dels tendres que diu li vindria. Si ara, però, hagués d'anar altra vegada a la subhasta, estiguin segurs que no s'el quedaran pas. Una altra vegada no seriem pas tan bons minyons. Per avui prou que queden més dies que llonganices.

DOS i PICO

## La Llei de contractes que no hauria apel·lat la Lliga

Heus ací la ignominiosa REMENSA a que estava subjecte el pagès anys enrera:

La *remensa* consistia en l'obligació que tenia el pagès de no deixar la masia sense haver-se redimit del senyor. La redenció quedava a l'arbitri del senyor, i li concedia mitjançant una crescuda quantitat. *Ius primae noctis* (dret de perna) era la facultat que tenia el senyor de passar la primera nit amb la muller dels masovers quan aquests es maridaven. La *intestia* era el dret que tenia el senyor sobre la tercera part dels béns del pagès quan aquest moria. *Ferma spoli*, la quantitat que rebia el senyor per autoritzar el pagès que hipotequés quelcom per pagar el dret de la dona (!). La *cugucia* era la part de béns que corresponia al senyor en cas d'adulteri

de la dona del pagès. Després n'hi havia d'altres com *l'eixorquia*, *l'outesquia*, i la d'apropiar-se el senyor la millor manta de la casa a la mort del pagès. impedint l'enterro si no se li entregava. El dret de vida i mort i de maltractar el pagès sens que es pogués queixar al Rei, etz. Ademés, i si això no fos prou, pagaven els nostres avant-passats 50.000 lliures barceloneses al Fisc en 10 anys 60.000 en dos anys pels senyors. A Banyoles, els Senyors eren els eclesiàstics i tot, fins l'Estany, era de propietat del Monestir.

Si el Parlament català hagués votat l'implantació de les *Remenses* els senyors de la Lliga ho haurien trobat molt bé, i haurien acordat un *no ha lugar* com una casa i no haurien interposat recurs.

De totes maneres, ens causa tanta por el que pugui esdevenir com l'escopeta del Sr Rahola.

R. E.

## Bases dels Paletes i Manobres

Tal com anunciavem en el número passat, publicuém el pacte que tingueren els paletes i manobres amb els contractistes i mestres d'obres, bases que els patrons han assignat, però dona la casualitat que vuit dies que regeixen aquestes bases i podriem dir que no hi ha un sol patró que las compleixi, per això fem evident que nosaltres no consentirém que aquest pacte sigui vulnerat, i encara que ells no vulguin fer honor a la seva signatura, cuidarém nosaltres de que ni facin, i com que prenem certes represalies amb els companys que formaban la comissió. Els doném avís que compleixin amb llur deure i que no aixequin la llebra, que serem nosaltres els que la matarem, també hem de dir que hi ha algún patró que diu que quan sigui la seva ja ens en recordarem. Que tingui present aquest patró, que quan vingui la seva també serà arribada la nostra i aleshores veurem lo que passa. En fi, si no deixeu de complir el pacte estipulat, per nosaltres no ha de passar res, aixís és que ha complir toquen. I que és recordin que ja ha passat alló d'ésser amo, ara són patrons.

Pacte col·lectiu de treball entre la secció de paletes i manobres i els contractistes mestres d'obres de Banyoles, que començarà a regir el dia 25 de Juny de mil noucents trenta quatre fins el dia 25 de Juny de mil noucents trenta cinc.

### B A S E S

- 1.er Reconeixement del Sindicat.
- 2.on El jornal de paleta serà de Deu pessetes, i el de manobre de Set pessetes.
- 3.er Els patrons tenen l'obligació de contractar el personal d'acord amb la base primera.
- 4.art El patró vindrà obligat a proporcionar gavetes al personal, sempre que en necessiti.
- 5.a Queda prohibit en principi les hores extraordinàries, però en cas d'extrema necessitat podran fer-se. (a)

Abonament un 25 per cent en dies ordinaris. (b) un 50 per cent en dies festius.

6.a Els obrers que faci un any i un dia que treballen amb un mateix patró, no podran ésser acomiadats,

7.a Tots els obrers que portin un any de servei amb un patró, gaudiran de 7 dies ininterromputs de vacances. Aquells el contracte dels quals no arribi a l'esmentat període, qualsevol que sigui la seva duració perceberan el salari corresponent a les vacances a prorrata del temps que hagin portat al servei del patró.

8.a No podrà ésser acomiadat cap obrer per les idees que profesi.

#### Condicions d'Aprenentatge

1.a L'aprenentatge serà de 4 anys, durant el primer segon i tercer any el pare o tutor, d'acord amb el patró, determinaran el salari. El quart any cobrarà Vuit pessetes, passant després a condició d'operari.

2.a Cada patró només podrà tenir un aprenent, i no li serà permès contractar-ne cap altre, fins que l'anterior hagi complert el tercer any.

3.a No podrà ésser acomiadat cap dels aprenents que actualment treballen

#### Condicions dels Manobres

1.a Queda prohibit en principi, contractar menors de 14 anys. El primer mitg any es fixarà el jornal entre el patró i el pare o tutor. Després guanyaran: fins a 16 anys, 4 pessetes, i de 16 a 18 anys, 5 pessetes, passant després, al preu de manobre gran.

2.a No podrà ésser acomiadat cap dels manobres que actualment treballen. - LA COMISSIO

## Es diu que...

Que l'ex-conserge de l'Ateneu va sacrificar-se doncs li varen demanar per favor que deixés pel nou Conserge una part de les existències, ja que el diumenge passat s'haurien trobat els clients sense poguer beure.

...aquesta petita part s'aproxima a les mil ptes. i la forma una partida de licors de marca, que si s'haguessin de consumir a l'Ateneu n'ni hauria fins a l'any 1940.

...amb la seva fugida, pelat com una rata, va esbravar-se amb les canyerries de l'aigua dels watters, trencant completament la circulació.

...va deixar en un estat deplorable bona part del servei, en particular el filtre pel cafè i la goma pels barrils de cervesa.

...de 40 paquets de sucre en demanà 10 cts. de cada un.

...va posar al corrent a un representant català de cases de Ràdio la situació econòmica apurada

que pel seu dir travessa l'Ateneu i que no s'emboliqués puix no cobraria.

...d'ací pocs dies es celebrarà una Assemblea a l'Ateneu i es donaran comptes de la recaptació d'un temps determinat.

...que serà perquè es facin càrrec els associats que abonen l'actitut de l'ex-conserge sobre el tipus d'arrendament que se li exigia i de la setmana controlada al mateix.

I jo dic que el que no es cou per mi, ho deixo cremar. - JAS-TA.

# Aglans

Els guardes municipals de la nostra Ciutat saben el que es fan quant juguen a la «manilla» i al «tuti». Demaneu-ho si ho dubteu, als que mes frequenten el Bar de l'Hotel Flora, i vos en donaran raó de la seva tècnica de joc, aconseguida a base d'entrenament frequent a que es sotmeten voluntariament.

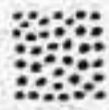
Ens agradaria saber aquell que s'ha manifestat en diferents ocasions tant monàrquic com un alcalde d'ara fa mes de tres anys, que opina de l'Ajuntament actual i la seva tolerància,

L'altre dia portava el diari, que en un poble del nord d'Espanya, la guardia civil havia trobat el cos d'un home que havia mort per inanició. Aixó succeeix mentre la Cambra aprova els 16 milions pel clero. - Morir-se de fam un obrer, mentres hi ha imatges de Verges i Sants que porten corones i anells pel valor de milers de pessetes. - On és Sant Francesc d'Asis?... Caldrà tenirho present al implantar la 3.<sup>a</sup> República.

Ja que el nostre company al consistori que al·ludia el quizenari cavernícola «El

Banyolí» en el seu número prop-passat, ens ha manifestat, que no donava importància a la nota que publicava comentant la sessió en la que ell va proposar encertadament que es declaraessin traidors a la causa de Catalunya, als pobrets de Lliga Catalana, tant *descaradament atropellats* per la Llei de Contractes de Conreu, i per tant no volia contestar, nosaltres ho farem per ell breument.

Vos donarem raó el dia que publicament o privada, li demostreu i el conveneu de que un socialista no pot ésser catalanista. Si els redactors d'aquella nota tinguessin una mica de pebrots, li demanarien una controversia la que estem casi segurs que ell no refusaria de lo que estem seguríssims, és de que seria molt divertida.



La Federació fa avinent, que degut a les queixes que molts treballadors porten, perquè aquí a Banyoles no es compleixen les lleis socials, ha resultat, que de continuar no complir-les en quant fa referència a les 8 hores i el retir obrer, cursarem les denúncies necessaries per l'estricta compliment de les mateixas. Que es donguin per enterats aquelles que no las compleixin i que no vinguin després ha dir que els podiem avisar. Ja n'hi ha prou de que hi haigi fàbrica que treballi 11 i 12 hores, i moltes que encara en treballen 9

## Notícies

Hem rebut una amable invitació dels Directors i Professors de les Escoles Nacionals Graduades per a nois i noies de Banyoles, per a visitar l'exposició de treballs manuals de llurs alumnes.

Restem agraïts i a les seves ordres i prometem acudir-hi.



Sabem de bona font que el Comité Català contra la Guerra ha renovat la Junta i es proposa por-

tar a cap una campanya de propaganda per tal que les nostres joventuts es donin compte del perill que constantment amenaça a tots els pobles que estan baix el domini imperialista. No hi ha altre desig per part del Comité local que fer obrir els ulls a la joventut a fi de que siguin ells els que portin l'iniciativa, per tal de fer impossible totes les guerres. No hi ha dubte que nosaltres ens alegrem moltíssim que hi hagi qui vetlli per la pau de tots els pobles. Els desitgem el més franc dels èxits.

\* \* \*

Tenim com a segura la notícia de que l'aficionat local Sr. Villarrúbias té en projecte la filmació d'una pel·lícula amb argument, de curt metratge, la qual seria escrita i interpretada per joves aficionats de Banyoles.

\* \* \*

I ara us recomanem un llibre: «Madrid-Moscú» de Ramon Sender.

## Per a la Comissió d'Higiene

Insistim en què és una vergonya i una asquerositat l'espectacle que ofereix el transport de carn per dintre la vila en carretons infectes i oberts, oi més ara, a l'estiu. Hi ha carnicer, que en el mateix carretó que porta els xaís a l'escorxador, trasllada la carn i no es necessari dir ni remarcar que els excrements fisiològics dels animals són els més excelents vehicles conductors de nombrosos bacils, entre ells el de Koch. Què en treurem quelcom de gastar milions en lluites antituberculosas si no es procura primer aïllar a les persones d'un perill de contagi? Això es seguir la política d'aquell que fundava molts Asils, però primer feia els pobres.

Senyors de la Comissió d'Higiene: Creiem que la salut dels Banyolins és una cosa sèria i no comprem com us feu el sord a les nostres queixes, que són el reflexe de les de molts ciutadans banyolins. Advertint, que aquesta brutícia també us perjudica a vosaltres, a menys que sigueu vegetarians, o partidaris d'aquell aforisme que diu que, «qui no menja m..... no està gras»...

Rafel Estartús

Tip. «La Banyolina» Plaça de la Font, número 5